

NATO CEP¹ ning Päästeameti prioriteedid

Kriisireguleerimine on NATO kui rahvusvahelise organisatsiooni tasandil lahtimõtestatud CEP valdkonnana. Antud valdkonna strateegilise tasandi otsused langetatakse CEPC-is (*Civil Emergency Planning Committee*)². Eesti on CEPC-i koostmistel esindatud Päästeameti ja Siseministeeriumi toel.

Kriisireguleerimise vahenditena kasutab CEPC-i järgnevat instrumente: tsiviilekspertide abi, AST-i (*Advisory Support Team*)³, RRT-i (*Rapid Reaction Team*)⁴ ja EADRCC-d (*Euro Atlantic Disaster Response Coordination Centre*)⁵.

Spetsiifiliste küsimuste arutamiseks on CEPC-i alluvuses 4 gruppi, mis kogunevad vastavalt vajadusele. Päästeamet katab siinkohal ühte gruppi, milleks on CPG (*Civil Protection Group*)⁶.

CPG töö

CPG näol on tegemist ühega neljast CEPC-i alagrupist. CPG mandaadiks on tagada NATO elanikkonnakaitse võimekus kriisiajal, näiteks CPG varjupaikade pakkumine ja rohkete kannatanute abistamine, elanikkonna informeerimine kriisiajal ning põgenike ja massilise migratsiooniga seonduv. Uute CPG vastutusalaadena on lisandunud:

- elutähtsate teenuste kaitse;
- elanikkonna kaitse CBRN (*Chemical, Biological, Radiological, Nuclear*)⁷ rünnakute/õnnetuste korral;
- kliimamuutustest tingitud loodusõnnetustega seonduv temaatika.

CEPC-i andis 2008. aasta jaanuaris CPG-le ülesande toetada NATO-t oma tsiviilekspertidega, et täita praegused lüngad, eriti CBRN valdkonnas.⁸ Selleks koostati AST ning RRT kontseptsioonid ning ajakohastati riikide CBRN võimekuste loendit. Erinevate riikide CBRN võimekuste loendisse⁹ on panustanud ka Eesti.

CPG toel koostati 2009. aastal metoodika CBRN alase riskianalüüsi läbiviimiseks: “*Risk and Vulnerability Analysis*” (RVA).¹⁰ Tegemist on hea vahendiga, mis sisaldab statistikat ja uuringut selle kohta, kuidas mingi objekt, süsteem või piirkond suudab CBRN ohtusid ohjata ja tõrjuda. Riigid võivad RVA-d CBRN kontekstis vabatahtlikult kasutada.

¹ Civil Emergency Planning (Eesti keeles: Hädaolukorraks valmisolek).

² Eesti keeles: Tsiviilhädaolukorraks valmisoleku planeerimise nõukogu.

³ Eesti keeles: Nõuandetoetuse meeskond.

⁴ Eesti keeles: Kiirreageerimise meeskond.

⁵ Eesti keeles: Euro-Atlantiline katastroofidele reageerimise koordineerimise keskus.

⁶ Eesti keeles: Elanikkonnakaitse grupp.

⁷ Eesti keeles: keemia, bioloogia, radioloogia ja tuuma.

⁸ EAPC(CPC)D(2009)0003

⁹ EAPC(SCEPC)N(2009)0013

¹⁰ EAPC(CPC)D(2009)0004

CPG-s on erinevate valdkondadega tegelemiseks moodustatud töögrupid. Päästeamet võtab osa CBRN NBG (*Non-binding guidelines*)¹¹ töögrupi koostumistest.

CBRN NBG töögrupp

Alusdokumendiks on EADRCC ja CPG koostatud "*Checklist and NBG for receiving and requesting international assistance in the Event of a CBRN Incident or Natural Disaster*,"¹² mis sobib alusdokumendina ka näiteks riiklikuks SOP-iks (Standard Operating Procedures)¹³. Teised olulised dokumendid on "*Guidelines for First Response to a CBRN Incident*"¹⁴ ja "*The International CBRN Training Curriculum*."¹⁵

Antud hetkel on CBRN NBG töögrupp saanud järgmised ülesanded:¹⁶

- 1) Uuendused õppuste ja koolituste osas. CBRN koolituste läbiviimine õppusel "Armeenia 2010" ning regionaalsete õppekeskuste kontseptsiooni edasi arendamine.
- 2) ToT¹⁷ koolituse korraldamine 2010.a, mis toimub 8-12.novembris Tšehhis, Vyskovi CBRN oivakeskuses, "*International CBRN Training Curriculum*'i" raames.

Üldises plaanis toetavad CBRN eksperdid CEP-i AST-i. CBRN valdkonna spetsialistide jagunemine on äratoodud dokumendis: EAPC(CPC)D(2009)0003.

Eraldiseisvaid tsiviileksperte Päästeamet CPG-le deklareerinud ei ole. Seetõttu käib abipalvetele vastamine hetkel ainult läbi EADRCC.

Päästeameti seisukohalt on CPG töös osalemine oluline kolmel praktilisel põhjusel:

1. Foorumi laiapõhjalisus – EAPC (*Euro Atlantic Partnership Council*)¹⁸ võrgustik ühendab 50 riiki, kes tegelevad uute standardite ning kontseptsioonidega hädaolukordade paremaks koordineerimiseks;
2. Standardite soovituslik iseloom – väljapakutavad lahendused ei ole kohustuslikud, vaid vabatahtlikuks kasutamiseks;
3. Eesti valmisoleku tagamine rahvusvahelise abipalve menetlemiseks ja vajadusel esitamiseks läbi NATO/EADRCC.

Antud küsimused on olulised riikliku kriisireguleerimissüsteemi arendamise seisukohast, jättes riikidele võimaluse olla väljapakutavate lahenduste suhtes paindlikud ja valida sobilikke praktikaid. Kuna NATO koondab enda alla laiahaardelise CBRN võrgustiku on Päästeameti huvides võrgustiku toimimine potentsiaalse õnnetuse korral Eestis.

¹¹ Eesti keeles: CBRN mittesiduv juhend.

¹² EAPC(SCEPC)N(2009)0016

¹³ Eesti keeles: Standardprotseduurid.

¹⁴ Eesti keeles: Esmareageerimise juhend CBRN intsidentide korral

¹⁵ Eesti keeles: Rahvusvahelise CBRN koolitusprogramm.

¹⁶ Eesti keeles: Rahvusvahelise abi taotlemise ja vastuvõtmise mittesiduv juhend CBRN intsidentide ja loodusõnnetuste korral (dokumendi viide:Debriefing CPC Plenary).

¹⁷ Training of Trainers

¹⁸ Eesti keeles: Euro-Atlantilise Partnerluse Nõukogu.

Õppused

Õppustel osalemine, sh. osalemine õppuste ettevalmistamisel ja korraldamisel on NATO CEP-i raames üks Päästeameti prioriteetidest. Õppustel osalevad enamjaolt Eesti pääsemeeskonna (EDRT) liikmed.

Alates 1997. aastast on EDRT osalenud 7-l erineval NATO õppusel, kus meeskonna erinevad rühmad¹⁹ said missioonile lähedastes tingimustes praktilisi kogemusi ning tutvusid teiste meeskondade praktikatega.

Viimati toimus EADRCC suurõppus “Zhetysu 2009” Kasahstanis, kuupäevadel 07-09. september 2009. Päästeamet panustas õppuse toimumisse kahe DISTAFF²⁰ liikmega, kes olid sealjuures ka EDRT liikmed. Toetati ka OSOCC-it²¹ ning (U)SAR²² harjutuste läbiviimist.

Vt. videot: <http://www.natochannel.tv/default.aspx?aid=3617>

Käesoleval aastal toimub EADRCC kriisiohjamise suurõppus Armeenias, “Armenia 2010.” Rohkem infot: <http://www.nato.int/eadrcc/2010/09-armenia/index.html>

Päästeameti seisukohalt on õppustel osalemine oluline kahel praktilisel põhjusel:

1. EDRT valmisolek – Eesti Pääsemeeskonna töövõime rahvusvahelise abipalve rahuldamise korral sõltub meeskonna eelnevast kokkuharjutamisest ning varustuse testimisest. EDRT-d on võimalik kasutada ka Eestit tabava hädaolukorra puhul;
2. Ekspertide valmisolek – ekspertide töövõime rahvusvahelise abipalve rahuldamise korral sõltub eelnevast harjutamisest ning varustuse testimisest. Ekspertid on eelkõige suunatud riigi oma vajaduste rahuldamiseks k.a. hädaolukord.

Lingid

EADRCC:

<http://www.nato.int/eadrcc/>

NATO kasvav roll humanitaarabi valdkonnas:

<http://www.nato.int/docu/review/2006/issue1/english/art4.html>

CEP portal:

https://cep.hq.nato.int/dana-na/auth/url_50/welcome.cgi

¹⁹ EDRT rühmad: ostingu-ja päästerühm, meditsiinirühm, keemiarühm, toetusrühm ja ekspertide grupp.

²⁰ Directing Staff (eesti keeles: Juhtivkosseis).

²¹ On Site Operation and Coordination Centre (eesti keeles: sündmuskoha operatsioonide ja koordineerimise keskus).

²² (Urban) Search and Rescue (eesti keeles: ostingu-ja päästerühm).

Autorid:

*Kristjan Aaren &
Eva-Liisa Ristsoo,
Kriisireguleerimise osakond*

Päästeamet
Kevad, 2010